

BLOGI

Suomen Pankin talousosaamishanke – miksi, mitä ja miten?

Taloulosaaminen | 02.03.2020 | Anu Raijas

KIRJOITTAJA

Anu Raijas
Taloulosaamisen
neuvonantaja

Suomen Pankki ilmoitti 29.1. yhdessä oikeusministeriön kanssa, että Suomen Pankki alkaa hoitaa kotitalouksien taloulosaamisen edistämiseen liittyvän toiminnan koordinointia Suomessa. Uutinen otettiin alan toimijoiden keskuudessa iloisena vastaan, koska on toivottu jo vuosien ajan.

Miksi tätä koordinointia tarvitaan? Taloulosaamista on toki aina tarvittu, mutta tarve kaikenikäisten kansalaisten taloulosaamiselle on noussut esille muuttuneessa taloudellisessa toimintaympäristössä. Tänä päivänä esimerkiksi maksaminen tapahtuu usein huomaamatta, koska se hoituu digitaalisesti ja osana ostoprosessia. Markkinat ovat muuttuneet myös luoton saatavuudessa: tarjolla on vaivattomasti otettavia luottotuotteita perinteisen finanssisektorin ulkopuolelta, joiden luottosopimusten tulkinta voi olla haasteellista. Kaikki tämän kaltainen kehitys on ollut osaltaan vaikuttamassa kotitalouksien ongelmiin oman taloutensa kanssa, jotka ovat näkyneet velkaongelmien ja maksuhäiriöiden lisääntymisenä.

Arvokasta työtä taloulosaamisen edistämiseksi ovat jo vuosien ajan tehneet useat eri viranomaiset, yksityiset yritykset ja kolmannen sektorin toimijat. Toimijat tekevät jossain määrin lähinnä hanketasolla yhteistyötä, mutta kokonaisvaltainen kuva toiminnasta puuttuu. Tässä vaarana on yhtäältä päällekkäinen työ ja toisaalta voi olla kansalaisryhmiä, joille ei ole kohdennettu mitään toimenpiteitä. Valitettavan usein toimintaa toteutetaan hanke- tai projektipohjalta, ja toiminnan vaikuttavuus jää todentamatta. Tässä tilanteessa on jo kauan aikaa sitten tunnistettu tarve kokonaiskuvan ja yhteisen tavoitteen muodostamiselle.

Koordinaatiotyö rajataan koskemaan niitä hankkeita ja toimintaa, jotka tähtäävät yksittäisten ihmisten ja kotitalouksien taloulosaamisen ja erityisesti oman talouden hallinnan parantamiseen. Hanke kattaa niin päivittäisen rahankäytön kuin säästämisen, vakuuttamisen ja luotonoton.

Toiminnan keskiössä on tarkastella toimintaa, jolla pyritään ennaltaehkäisemään taloudenhallinnan välittömiä ongelmia ja riskejä. Erilaiset elämänhallinnan ongelmat jätetään tarkastelun ulkopuolelle, vaikka esimerkiksi erilaisilla addiktioilla on kiistatta vaikutusta taloudenhallintaan. Hanke tarkastelee kansalaisten toimintaa finanssimarkkinoilla sekä heitä kuluttajina digitaalisilla markkinoilla. Koordinaation ulkopuolelle jätetään kouluissa ja oppilaitoksissa tapahtuva taloustiedon opetus ja talousosaamisen edistäminen.

Mitä kaikkea koordinaatiotyö pitää sisällään? Hankkeen aluksi selvitetään, miltä suomalaisten talousosaaminen näyttää tehtyjen tutkimusten ja selvitysten perusteella. Hankkeessa otetaan huomioon jo tehtävä verkostomainen työ talousosaamisen edistämiseksi. Toisena hankkeen alkuvaiheen tehtävänä on perehtyä muiden maiden taloudellisen osaamisen strategioihin OECD:n International Network on Financial Education (INFE) -toiminnan kautta.

Koordinaatiotyössä tarvitaan ajantasainen kuva kaikista talousosaamisen edistämisen toimijoista, toiminnasta ja hankkeista. Tätä kokonaisuutta tulee arvioida ja tarkastella yhteistyön kehittämisen sekä yhteisten toimintatapojen ja parhaiden käytäntöjen tunnistamiseksi. Tämän pohjalta voidaan lähteä kehittämään Suomeen talousosaamisen edistämisen toimintamallia ja laatimaan suunnitelmaa kansalliselle yhteistyölle, jolle asetetaan pitkän aikavälin tavoitteet.

Koordinaatiotyön ylätasoina tavoitteena on saada talousosaamisen edistämiseksi tehtävä työ nykyistä paremmin näkyväksi ja vaikuttavammaksi, jolla puolestaan parannetaan kansalaisten talousosaamista. Hankkeen aikataulu on tiukka; suunnitelmaa kansallisesta yhteistyöstä (kansallinen strategia) tulisi olla valmis vuoden loppuun mennessä.

Suomen Pankki vastaa koordinaatiosta, mutta tarvitsee työhön mukaan kaikki talousosaamisen edistämistä tekevät keskeiset toimijat. Onneksemme hankkeeseen on jo nyt ilmoittautunut mukaan suuri joukko toimijoita, mutta mukaan mahtuu vielä lisää. Hanke pidetään lähtökohtaisesti avoimena kaikille, jotka haluavat olla mukana kehittämässä talousosaamisen edistämistä. Talousosaamishankkeen toimijaverkostolle järjestetään Rahamuseossa 3.4. tapahtuma, jossa esitellään hankkeen toteutusta. Verkoston toimijoista muodostetaan eri teemoihin paneutuvia projektiryhmiä. Ulkopuolisten asiantuntijoiden lisäksi hankkeessa hyödynnetään laajasti myös Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan eri alojen osaamista.

Hanketta johtamaan on perustettu ohjausryhmä, jonka puheenjohtajana on Suomen Pankin johtokunnan varapuheenjohtaja Marja Nykänen. Muut jäsenet johtoryhmästä edustavat oikeusministeriötä, Opetushallitusta, Vakuutus- ja rahoitusneuvonta FINEa ja Takuusäitiötä. Hankkeen etenemisestä tiedotetaan sivustolla <https://www.suomenpankki.fi/fi/opi-taloudesta/opi-taloudesta/talousosaamishanke/> sekä hankkeen järjestämissä tilaisuuksissa. Hankkeen osavaiheista julkaistaan raportteja.

Asiasanat

koordinointi, kuluttajat, oman talouden hallinta, talousosaaminen, verkosto